ERMENİSTAN DOĞRU YOLDA İLERLEMEKTEDİR

AVİM

Bu yazı, ilk olarak AVİM tarafından 14 Mayıs 2024te yayınlanan İngilizce bir makalenin çevirisidir.

Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, Azerbaycan ile sınırı nihayet belirleme ve böylece Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünü tanımaya (dolayısıyla Ermeni işgali altındaki Azerbaycan köylerini Azerbaycan'a iade etmeye) yönelik çabalarıyla bağlantılı olarak, Ermenistan ve Diasporadaki din adamları ve aşırı milliyetçi tarafların başını çektiği milliyetçi bir tepkiyle karşı karşıyadır. Söz konusu taraflar, "Ermeni davasını" siyasi gündemlerinin merkezine yerleştirmektedirler. Buna bağlı olarak, mevcut sınırların resmen tanınmasına ve Türkiye ve Azerbaycan ile dostane ilişkiler kurulmasına karşı çıkmaktadırlar. Sınırların tanınması fikri, "Tarihi Ermenistan" ideolojisinin yenilgisi anlamına gelmesi sebebiyle Ermeni milliyetçilerinin bam teline basmaktadır.

Ancak bu milliyetçi laf cambazlarının aksine, Paşinyanın geçmişteki hatalardan ders almış olduğu görünmekte ve şimdi Ermenistan ve Ermeniler için barışçıl bir geleceği garanti altına almak amacıyla bu hataları aktif olarak düzeltmeye çalışmaktadır.[1] Konuyla ilgili konuşan Paşinyan, dikkat çekici bir açık sözlülükle "Tarihi Ermenistan aynı zamanda içinde bulunduğumuz ortamda dışarıdan yardım almadan yaşama yeteneğine ve bilgisine sahip olmayacağımızın ve bu nedenle her zaman dış desteğe, yani bir hamiye veya bir abiye ihtiyacımız olacağının garantisidir" demiştir. Daha da detaylandırarak şu açıklamalarda bulunmuştur:

> Bunları not etmek ve dile getirmekle kendimi yükümlü hissediyorum, Gerçek Ermenistan'ın çıkarlarına hizmet etmeye odaklanmamız gerekiyor. Dahası, gelecekte Tarihi Ermenistan'ın uygulamalarına ve düşünce yapısına geri dönmenin imkânsızlığını dikkate almalıyız. Aksi takdirde dış güvenlik sorunlarını ele alma şansımız bile olmayacak, çünkü bu gerçeği derinlemesine ve eksiksiz bir şekilde anlayıp değerlendirmezsek, günlük gerçek hayatımızda sürekli dış tehditler üreten bir unsuru içimizde barındırıyor olacağız.

Büyük veya Tarihi Ermenistan söylemi, Birinci Dünya Savaşının sona ermesinden bu yana Ermeni diasporasında ve bağımsızlığından bu yana Ermenistan Cumhuriyeti'nde siyasi tartışmaların içine işlemiştir. Genellikle "Ermeni davası" örtmecesinin ardına gizlenen bu Ermeni milliyetçi siyasi söylemi, Türkiye'nin doğusundan İskenderun Körfezine, kuzeybatı

İran'dan Gürcistan ve Azerbaycan'ın bazı bölgelerine kadar uzanan geniş bir alanda Ermeni egemenliğinin yeniden tesis edilmesini amaçlamaktadır.

On yıllar boyunca "Ermeni davası", hem Diasporada hem de Ermenistan'ın kendisinde; Ermeni siyasetinde, akademisinde ve medyasında stratejik bir siyasi analiz veya sağlam bir olasılık olarak maskelenen bir endüstriye dönüşmüştür. Genellikle Türkiye ve Azerbaycan düşmanlığından beslenen "Ermeni davası" savunucuları, birçok parlamentonun 1915 Olaylarını tanıması halinde Ermenistan'ın Türkiye'den toprak kazanmasının önünün açılacağına inanmaktadırlar. Çocukça bir şekilde, bir asırdan fazla bir süre sonra, geçersiz kılınan Sevr Antlaşmasını yeniden yürürlüğe koyma ve uygulama şansına sahip olduklarına ve böylece, yalnızca Türkiyenin doğusu ve Çukurova bölgesini değil, aynı zamanda Karabağ ve Nahçıvan da dâhil olmak üzere, Azerbaycan'ın büyük bölümünü kontrol edebileceklerine inanmaktadırlar. Dahası, Ermeniler Hristiyan bir ulus olduğu için, çoğunluğu Hristiyan olan Batılı ülkelerin Ermeniler için tüm bu hayalleri gerçekleştireceğine ve böylece onları bu uğurda gerekli olan acı ve zahmetten kurtaracağına safça inanmaktadırlar.

Dışarıdan bakan biri için tüm bu gülünç fikirler marjinal unsurların hayalleri ya da aşırılık yanlısı bir çılgınlık gibi gelebilir. Ne yazık ki, yakın zamana kadar bunlar Ermeni siyasetçileri, akademisyenleri ve basını arasındaki hâkim olan görüşü temsil etmiştir. 2011 yılında bizzat dönemin Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan, bir grup Ermeni öğrenciye kendi neslinin Karabağ'ı "kurtardığını" ve Doğu Anadolu'yu Türkiye'den almanın genç nesillere kaldığını söylediğinde, bu düşüncelerin ne kadar yaygın olduğunu gözler önüne sermiştir. Komşu bir ülkeye karşı saldırganlık ve etnik temizlik savaşını öven bir devlet başkanının, genç vatandaşlarına bir başka komşu ülkeye ilişkin aynı yolu izlemelerini tavsiye etmesi tam anlamıyla skandal bir açıklamaydı ve 21inci yüzyılda duyulmamış bir davranıştı.

Ermeni milliyetçileri, tarihsel süreç içerisinde devletlerin ve ulusların bir zamanlar hâkim oldukları veya yaşadıkları topraklara bazen genişlediklerini, bazen de bu topraklardan çekildiklerini anlayamamaktadırlar. Bu neredeyse tüm uluslar için geçerli bir süreçtir, ancak göründüğü kadarıyla Ermeni milliyetçileri kendilerinin bir istisna olduğunu düşünmektedirler.

Bir zamanlar Alaska bölgesi Rusyanın hâkimiyeti altındaydı ve o topraklarda bir Rus nüfus yaşamıştır. Ancak, o bölgenin Rusyanın tarihi mirası olduğunu iddia etmek ve sonra da Alaskayı geri almayı istemek dünyayı yıkımın eşiğine getirecektir. Benzer şekilde Kaliningrad (eski adıyla Königsberg), Wroclaw (eski adıyla Breslau) ve Fransa ve Danimarkadaki bazı bölgeler de Almanların topraklarıydı, ancak o bölgelerin Almanyaya ait olduğunu iddia etmek ve ardından o bölgeleri geri almak için komşulara karşı savaş açmak barışı baltalayacak, İkinci Dünya Savaşında yaşanan trajik olayların da gösterdiği üzere, karşılıklı yıkıma yol açacaktır. Bir zamanlar Almanya gibi Avusturya da Orta Avrupada bulunan geniş toprakların sahibi olmuştur. Bu topraklara Avusturyanın tarihi mirası demek ve hak iddia etmek gülünç olacaktır.

Benzer şekilde Balkanlar da eskiden Avrupa Türkiyesi veyahut Avrupadaki Türkiye olarak adlandırılmıştır. Ancak bu topraklar üzerinde egemenlik iddiasında bulunmak bölgenin tüm

istikrarını yok edecektir. Azerbaycanlı hanedanlar da bir zamanlar Erivanı ve günümüz Ermenistan veya İranın tümünü yönetmiştir, ancak yine tarihi miras konusuna dayanarak bu topraklar üzerinde hak iddia etmek tüm bölgeyi tehlikeye sokacaktır. Bu örnekler neredeyse tüm uluslar ve devletler için verilebilir.

Bu örneklerin neredeyse tamamında sağduyu galip gelmiş ve bu uluslar dış politikalarını geçmişin ihtişamına veya geçmişle ilgili yakınmalara dayandırmak yerine yeni gerçekler ve sınırlara uyum sağlamışlardır. Böylelikle barış, herkesin yararına olacak şekilde korunmuştur.

Ermeni karar mercilerinin ve kamuoyunun bir istisna olmadıklarını fark etmeleri ve bunu kabul etmeleri akıllıca olacaktır. Ermenistanın bunu fark edememesi, Ermenilerin sahip olduklarından en iyi şekilde yararlanmalarını ve barış ve refaha sahip olmalarını engellemiştir. Ermenistan'ın nüfusu bağımsızlıktan bu yana ülkenin içinde bulunduğu vahim ekonomik durum nedeniyle yüzde 25'ten fazla azalmıştır (bu arada, bu Ermenilerin bir kısmı daha iyi bir hayat sürmek için sözde düşman olan Türkiye'ye göç etmiştir). Bunun yerine Ermenistan komşularına karşı bitmek bilmeyen ve mantıksız bir düşmanlık sergilemiş, ülkenin güvenliği için dış unsurlara bağımlı olmuş ve güvenliği teminat altındaymış izlenimini vermek için onur kırıcı tavizler vermek zorunda kalmıştır.

Paşinyan'ın Ermeni aşırı, radikal, milliyetçi düşünce yapısına sağduyu getirme çabalarının başarılı olmasını ve Ermenistan'ın kendi halkı pahasına gerçekçi olmayan ve ters etki yaratan toprak genişletme iddialarından kalıcı olarak vazgeçmesini ve nihayet Ermenistan'ın Azerbaycan ve Türkiye ile karşılıklı tanıma ve barışa dayalı dostluk ve komşuluk ilişkileri kurmasını umuyoruz.

**Resim: Bir Erivan metro istasyonunda Türkiye, Azerbaycan, Gürcistan ve İran topraklarını "Büyük Ermenistanın bir parçası olarak gösteren bir harita.*

[1] AVİM, Armenias Desperate Search for Foreign Intervention and its Historical Antecedents: Threads Of Continuity, *Center for Eurasian Studies (AVİM)*, Analysis No: 2020/29, October 14, 2020, https://avim.org.tr/en/Analiz/ARMENIA-S-DESPERATE-SEARCH-FOR-FOREIGN-INTERVENTION-AND-ITS-HISTORICAL-ANTECEDENTS-THREADS-OF-CONTINUITY

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "ERMENİSTAN DOĞRU YOLDA İLERLEMEKTEDİR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 23. Mayıs 15. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/ERMENISTAN-DOGRU-YOLDA-ILERLEMEKTEDIR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır